

Medgyesi Emese

BUKARESTI INTERMEZZO

vasarnap hajnalban harmnegyed negykor bukarestben negyven masodpercen at hetes-nyolcas erossegu szeizmikus foldrenges volt epicentrum vrancea hegysgeben stop foldig omlott egy kozponti kilenc emeletes blockhause stop aldozatok szama ismeretlen stop rengeteg epulet karosult stop hasonlo hordereju foldmozgas legutobb 2 evvel ezelott volt romaniaban

1940 november 10, 10 h 30

bukaresti foldrenges utan harminchat oraval aldozatok szama ismeretlen stop kommunikacio orszagos szinten megszakadt stop karfelmeres lehetetlen stop katasztrofa mertekerol nincs informacio stop carlton szallo helyen fustoszlopok stop fovarosi utcakban tormelekhegyek stop foldrenges epicentruma moldva es wallachia hataran stop ploiesti campina romokban stop legios osztagok nemet kulonitmenyekkel kozosen mentenek stop veszelyeztetett epuleteken prevencios munkalatokat folytatnak

1940 november 11, 18 h 15

belugyminiszteri nyilatkozat stop nov 10/11 ejszaka a richter-skala szerint 7.4 erossegu foldrenges volt az orszagban stop prahova volgyeben valamint galatzi es focsani kornyeken a helyzet sulyosabb mint a fovarosban stop kisebb karok 19 masik videki varosban is stop orszag tobbi reszen szinte semmi stop bukarestben halottak szama estig 267 sebesült 476 személy stop hivatalos közlemény szerint érintett helyszínekre gyorssegely érkezett orvosok technikusok elelmiszer epitoanyag stop carlton hotelnel 226 aldozat stop romok alatt halottak sebesültek stop nyomozas indul bunosoket letartoztatjak stop bukarestben 402 epulet karosult 183 omlasveszélyes stop tobb helyen evakualnak stop mozi szinhazi eloadasok letiltva

1940 november 12, 1 h 30

roman fovarosban lazas tevenyseg stop foldrenges nyomainak eltavolítása folyamatban stop újabb katasztrófa elharítasan dolgoznak stop carltonnal különleges alakulatok föld alatti galeriakat asnak stop miniszteriumi epuleteket evakualtak stop színházak ujranyitása hatóságilag szigoruan ellenorzott stop tobbezer lakohaz tatarozásra szorul stop vidéki varosok rosszabb állapotban mint a fovaros stop kormányhatározat ertelmeben tulajdonosok által elhagyott ingatlanokat kisajátítják stop ujra engedelyezett a parbaj ha katonai becsulet a tet

1940 november 13, 18 h 30

(A bukaresti RADOR Hírügynökség korabeli sürgönysorozata)

Laurent Béla a szakmában is utódjának álmodta egykékjét, azért irányította mérnök pályára. Éveken keresztül dédelgette elképzelését, hogyan fogja fokozatosan a fiára bízni családi vagyunk kezelését, hogy öreg napjait majd nyugodt szemlélődéssel tölthesse. Ennek ellenére nem vállalta fel a kamasz szakmai képzését, inkább a Brünger cégre bízta a feladatot, és megfizette nagy német konkurenének a borsos tandíjat.

A szorgalmas és gyors észjárású Laurent junior a bajor finommechanikai nagyüzem helyi kirendeltségénél sajátította el – *cum laudae* – a mesterség fortélyait. Rendkívüli teljesítményét az anyacég ösztöndíjjal jutalmazta: a fiatal kedvezményezett külföldi tevékenységgel kezdhette pályáját, ami rangos szakmai elismerésnek számított.

– Jó, hogy jössz! – örvendezett az öreg remegő hangon. Lekezelt a fiával, majd gyorsan megkerülve őt a boltajtóhoz csoszogott. Az utca felé fordította a *PAUZÁ DE MASÁ* (ebédszünet) feliratos táblát, és eltolta a reteszt. Hiába szabadkozott Andrei – nem ér rá velük ebédelni! Huszonnégyórázott, holtfáradt. Épp csak beugrott, mert tudni akarta, hogy vannak. Főleg Mámy miatt aggódott. Gondolta, beköszön, *Kisti Hand*, azzal rohan Újbukarestbe, haza. Felesége és a gyermek várják nagyon, de velük sem maradhat sokat, a műhelyben sürgős elintézni-

valói vannak – magyarázta, miközben terep-*anzugját* porolgatta: mégiscsak az anyja elébe készülődött. Apja nem nézett rá, erős marokkal tartotta a rolókötelet; csendben, fokozatosan eresztette alá előbb a jobb, majd a bal oldali szárnyat. Mielőtt teljesen besötétítette volna az üzlethelyiséget, szokásához híven kikémlelt az *Amzei* térre.

A fiatal férfi mintha megfedkezett volna sietségéről; a sisakján matatott, és váratlanul panaszkodni kezdett: az ördögnek tartozik mostani útjával is! Megint nem sikerült bejutnia az államtitkárhoz – az Ipari Minisztériumot jobban őrzik, mint a purgatóriumot...

– Legalább sértetlen – vetette oda az apja. – Örülj neki! Bukarest 1 ma reggel bement: a Fejlesztési és a Mezőgazdasági Minisztérium épületei romokban hevernek...

– Viszont az Ipari mindent kibírt! A vakolatot itt-ott, foltokban ledobta a rengés, de képzelje, a *patio* üvegteteje megúsza épségben! 7,4 fokot a Richter-skálán! Az a sok ezer színes, berakásos tábla, amikről azt mesélte, hogy háromszéki mesterek munkája... Oda se nekik! Hiába a minőség! Biztos vagyok benne, a mi munkánk is...

– Újabban üvegintarziával foglalkozol, fiam?

– Ne ugrasson, na! Tudja jól, miről beszélek. Dühít, hogy megfeneklett a szabadalmunk ügye. Ha sikerülne bejegyeztetni, akár azonnal kezdenénk a gyártást. Óriás tételekben! Ehelyett rostokolunk, hónapok óta nem tudunk zöld ágra vergődni – gesztikulált izgatottan. Gondolkoztam... Visszakérethetném magam Brüngerékhez; társulást ajánlanék nekik... Mi a véleménye? Ugye visszafogadnának? Régóta ismernek, mindig kedveltek – újra a tenyerükön hordanának. Egy sikeres tanonc, akit üzleti kapcsolatra méltatnak, nagy *glória*, ráadásul tálcán kapnák tőlünk a legújabb technológiát... Jóllehet, ezzel végleg leírnám magam... Magunkat – helyesbített köhintve, mint aki turpisságon kapta magát. – Német vonalon ők villámgyorsan elintéznék a formásokat, Carol urat senki nem merésznélne előszobáztatni a hivatalokban. *Richtig-vertig* meglenne az a szabadság! Valamit valamiért, nemde? Ha már mi – úgy tűnik – képtelenek vagyunk megszerezni – mentegetőzött, mert érezte apja hallgatása mögött a rosszallást. – Rettenetes ez a mostani esztendő...

– A földrengés teszi... – magyarázta volna az öreg, de Andrei a szavába vágott: – Én nem a természetet hibáztatom, apám. Az a baj, hogy a sorsom véletlenjei állandóan kibabrálnak velem. Tavasszal,

ugye, én voltam szakmai gyakorlatos. Nyáron a szabadságolások és a rekkenő hőség miatt, aki csak tehetett, elmenekült Bukarestből – nem volt kivel intézkedjek. Ősszel az erdélyi hatalomátadás miatt nem adódott lehetőség tárgyalásra. Múlt héten pedig tessék, megtörtént a tragédia. Már csak ez a földrengés hiányzott! Mindenki sápítozik... Vetik tisztelettel a kereszteteket – azzal letudják a rázós dolgokat. Meglátja, sokáig így lesz ez még. A hatóságok összevissza kapkodnak – egyik intézkedésük ellentmond a másiknak! Semmit nem tanultak a két évvel ezelőtti történetekből! Nem mondom, kerestetik a túlélőket, de annyi a fölösleges handabanda! Miközben rohan az idő...

– Majd a németek megoldják.

– Részben. Elismerem, hogy jelenlétükkel gyorsítják valamelyest a munkálatokat, de akkora a fejetlenség, hogy őket is hátráltatja. Eh! Ördögbe' az egész nyomorúsággal!

– Ne ördögözz! – szolt rá az apja. – Nem segít! Ma reggel, nyitás előtt kimerészkedtem a *bulevárdokra* – kezdett mesélni. Most ocsúdott a fia által mondottak hatására. – Háát... Nem mondom, élni újra él Bukarest – *csármálást*, káromkodást hallottam mindenfelől. De elkelne a *bunul dumnezeujuk (jó istenük)* hathatósabb segítsége, ha már annyian szólítgatják. Mert még mindig nem kezdték el a kárfelvételeket, sőt, a romokat sem takarítják. Legalábbis a központban nem. Mikorra lesz így újrakezdés?!

– Folyamatosan mentenek, ezt tanúsíthatom. Kutatnak, nagy erővel... Ásna, ha van kiért. Ahol mi, technikusok mondjuk a csapatoknak, ott alaposabban is. Egyébként jobban haladnak, mióta megvegyítették őket. Ahogy a műhelyben mi az ötvözetet szoktuk: a légiósok mellé német különítményeket osztottak be. *Abzugoltatják* a románok zsoldját, ha a munkaritmus lazulna... Képzelve, tegnap az *Obornál* a finom műszerek s a kutyák segítségével találtunk két túlélőt. Tegnap! Megkönnyeztük, amikor kiásták a szerencsétleneket. Valóságos mirákulum! Vivátoztunk... De sok helyen tényleg nincs más mit tenni, a temetések intéznek. Csorgatják jó bőven a klóros meszet, nehogy felüsse fejét a kolera... Ki tudja, hányan rekedhettek a romok alatt?

Gépiesen keresztet vetett.

Laurenț Béla figyelt is, nem is: fejét folyamatosan ingatva jelezte közbeszólási szándékát, de a fia nem hagyta szóhoz jutni – újra visszakapcsolt a saját ügyére. – Szóval, az a hóhér kapus! Micsoda

alak! Oda se neki, hogy romokban a város! Amint ma meglátott, nem restellte, egyenesen kérte a jussát. Megkapta, azzal volt-nincs: mind a 300 lejem azonnal a belső zsebébe vándorolt. Milyen elégedetten vigyorgott! Harmadik hete hiteget a semmirekellő, hogy: „holnap!... Holnap majd fölenged!” Megkeresi a havi bérét, annyi csúszópénzt kicsalt már tőlem. Szerencsére egyedül cerberuskodik, nem kell még egy váltótársat kenegessek.

Az öreg Laurent sehogy sem tudott szabadulni az odakint látottaktól: latyakfoltok, sár, szürkeség... Az *Amzei* térbe torkolló utcákon, a foghíjas házsorok törmelékhegyei között megsokasodtak a fekete autók – az üzletük bejárata előtt állók közül kettőről például tudta, hogy szolgálatiak, a *Siguranța* embereit furikáztatják. „Mi a fenének ténfereg erre ennyi kocsijuk?! Szállítanak a sebesülteket!” – morgolódtott magában. „Szóljon vajon a fiának?” Egyelőre elhallgatta, hogy valószínű, megfigyelik őket.

- Hátul jöttél, ugye? – kérdezte.

A fiatal férfi bólintott. Indult volna föl, az emeletre.

- Beszélni akarok veled – hunyorgott sokatmondóan az apja. Andrei udvariasan visszalépett.

- Anyádat kímélnünk kell.

- Hogy van?

- Időbe telik, míg felépi. Egyelőre kiszámíthatatlan az állapota. Végzi úgy-ahogy a dolgát, de a legkisebb zaj hatására pánikba esik, lekuporodik valamelyik ajtóközben, magzatpózba mered, átfogja térdét és retteg. Félti az unokáját meg téged. Fohászodik: nehogy bajotok essék! Könyörög nekem, hogy ne tétlenkedjek! Mintha tőlem függene a baj elhárítása! Ha idelelni vagyok, mindegyre szólít, hogy ittléte mről megbizonyosodjék, hiszen, amint fölérek hozzá az emeletre, zavar vissza, és rimánkodik, hogy azonnal zárjak! Induljunk hozzátok, mert úgy érzi, segítségre szorultok...

- Meg kell nyugtatni...

- Tegnap bevallotta, hangokat hall. De hiába faggatom, mit mondanak neki „bizalmasai”, válasz helyett csak ismételteti: „megint jönnek... megint jönnek.”

- Jót tenne neki, ha visszaállna apával a pult mögé.

- Talán... Egyébként mondogatja, hogy kuncsaftok közé vágyik... De mintha mégsem gondolná komolyan. Nem lehet eligazodni rajta. Pedig

milyen friss nagymama volt! Két hete sincs... Mekkora örömmel szaladgált a Herăstrău parkban az unokája után!

- Alszik vajon?

Nehezen szánta rá magát, hogy felmenjen az anyjához.

Az öreg a fejét rázta:

- Holtfáradt, mégsem mer aludni. Zárás után, amint felmegyek hozzá a lakásba, ruhástól végigdől mellettem az ágyon, de hallani sem akar villanyoltásról - neki látnia kell, ha megint meginognának a falak. Közben erejét megfeszítve küzd, hogy sikerüljön ébren tartania magát. Állítja, hogy mióta idehurcolkodtunk, le nem hunyta a szemét. Ez persze túlzás. Ma pirkadat előtt felrázott, hogy indul a misére. Nem akartam elengedni, mondtam, ha esetleg benézel, akkor elszalaszt. De nem lehetett bírni vele - megnyugvást remélt a *slujbától*. Ehelyett teljesen kikészült. Mikor hazavánszorgott, fel kellett támogatnom a lépcsőn, beesett az ágyba ruhástól. Lejöttem, hogy nyissak, erre utánam vánszorgott. Üldögélt a közelemben, nézte a semmit. Alig köszönt annak a pár vevőnek, akik betévedtek. Hiába - sóhajtotta szertartásosan -, anyád már nem a régi...

- Idő kérdése - ütötte el fia a megjegyzés élet. - Hamarosan visszatér a maguk élete is a rendes kerékvágásba... Megindult a közlekedés, járnak a vonatok... A *bulevárdok*on kinyitottak a kioszkok, újra árusítják a vidéki újságokat. A Kárpát-kanyar, Moldva és Vránca ismét sokat szenvedett. Az epicentrum megint ugyanott volt, mint '38-ban.

Andrei lehalkította a hangját - attól tartott, az anyja meghallja beszélgetésüket.

- A petróleumkutak körül és a gáztelepeken rengeteg a halott, Prahovában ezer fölött a sebesültek száma... Ismét romokban az ország... A legszegényebb vidékeket érintette megint; pontosan, mint két évvel ezelőtt. Emlékszem, nagyapám mesélte, az ő idejében, a századelőn ugyancsak rengett a föld. És igen... Csak onnan, a Kárpát-kanyarból indult ezúttal is a baj... Mindenesetre, ne izgassák fel magukat!

- Én megvagyok, csak anyádért aggódom - háritott az öreg. - Nyugtatom, ahogy tudom... Örüljünk, hogy megúsztuk. Nem lakhatunk többé a *Brătianun*? Na és? Nem muszáj feltétlenül nagypolgári lakásban élnünk - kettecskén jól elleszünk mi itt is. Nem győzöm

hangsúlyozni: lényeg, hogy nektek kutya bajotok, ép a házatok, működik a műhelyed. Előbb-utóbb megszerzed azt a szabadságot... De Mámydnak hiába beszélek... Folyton a régi szomszédokra gondolsz, és a *Hotel Carlton* emlegeti. Pont olyan zavaros a tekintete, mint amikor kiástak bennünket a romok alól. A szabadságot rögtön titeket kerestek, indulni akart hozzátok. Azonnal és gyalog.

- Ennek tíz napja...

- Anyád képtelen felejteni! Valakitől azt hallotta, hogy a *Grivița* környékén ismeretlen emberek ögyelegnek. Az éj leple alatt túrják a romokat, állítólag szervezeten fosztogatnak... Retteg, hogy hozzánk is betörnek. Ha vele vagyok fenn, a lakásban, zavar le a boltba, örködjek, és foglalkozzam az üzlettel. Képzeld, még a kártérítési kérelmünk is eszébe jutott.

- A francba velük, apa!

- De hát igaza van! A jussunkat mégsem hagyhatom, fiam!

- Maga kizárólag Mámyról gondoskodik! Egyébbel nem kell foglalkozni... Hallgasson rám! A vagyontájakból engem sínre tettek... Majd én gondoskodom magukról, ne fájjon a feje. Nem olyan kicsi ez a lakás, kettejüknek egyenesen kényelmes. Hogy magyarázzam?! A biztosítónak nincs, amiből fizessenek! Óriási a kár, országszerte. Főlegesen hadakozik, apám! Érti ezt?! Kímélje magát - egyelőre ez a legtöbb, amit tehet: írja le!

- Hogy érted?

- Szó szerint.

- ...

- Könnyelje el a kárt. Veszteség érte, azzal a pontum... Életben maradtak, ez a legfontosabb. Telik az idő - majd csak lesz valahogy. Nem a régi *Regal* butik ez, de okos beosztással eltartja magát. Felkerekítem a hozadékát, ha kell. Milyen jól tette, hogy annak idején megtartotta „tartálékba”! Forgalmas helyen fekszik... A megfelelő dolgokkal kereskedünk - soha kisebb keresletet kulcsokra, széfekre, finom szerkezetekre! Háború van - a betevő falat mellé leginkább biztonság kell most az embereknek! Az új patentes szabadságot, ha a németek ráharapnak, felesbe... Mit?! Harmadába! Sőt, akár ötödébe is megéri beszolgáltatni a hadseregnek! Nem versenyezhetünk a Brüngerék tőkéjével, de a Laurent & fia nem fog csődöt jelenteni, mérget vehet rá. Amint sikerül bejegyeztetni a szabadságot - a

hadsereg kolosszális megrendelő –, hamar kint leszünk a csávából. Jövőre akár több műszerészt is szerződtehetünk az újbukaresti műhelybe.

Az emeleti lakás felé intett fejével.

– Na, köszönök Mámynak, azzal irány a műhely.

– Többször keresett egy férfi – szolt utána az apja.

– ...

– Nem tetszik nekem.

– Nem nőülök többet – mosolygott vissza a lépcsőfordulóról a fia –, nem kell feltétlenül mindenki elnyerje apa tetszését, csak mert engem itt keresne....

– Ez az ürge...

– Hogy néz ki?

– Gyanús figura.

Andrei vállat vont.

– Manapság mindenki az. Tele van kétes alakokkal a világ.

– Magas, izmos alkat. Ballonkabátos. Fekete autóból szállt ki, itt, az üzlet előtt. Mindannyiszor épp csak lelassított a cég kocsija...

– Milyen cégé?

– Tudod, hogy a *Siguranțár*ról beszélek.

– ...

– Ismered?

– ...

– Mit akarhat tőled?

– Őt kérdezze, tata!

– Ne szemtelenkedj! Cigaretta, erős hangja van az alaknak. Nagy dumásnak tűnt; olyan izgága, ideges fajta. Első alkalommal – meggyőződésem, hogy falból – egy teljes Elzett szettet vásárolt, a kétoldalas, csapószerkezetes-félből. Aggodalmaskodott, hogy magyar áru... Mielőtt kifizette volna, alaposan kikérdezett: tényleg jótálok-e érte, s ha igen, pontosan mennyi ideig? Kit ajánlok, kivel szereltesse fel? Járt a szeme, miközben összevissza beszélt: állítólag vásárolt már nálunk. Tényleg emlékezett ránk a *Regál*ból. Fejből fújta, mi volt a bejárat melletti polcainkon: elsorolta a csavartípusokat, a barkácseszközeinket, dicsérte az iparcikk-kínálatunkat, sőt még minket is! Mondogatta, milyen tiszteletreméltó, hogy mi anyáddal a semmiből küzdöttük fel magunkat!...

- Behálózta apát a sunyi dumájával. Csaknem gondolja, hogy azért jött, hogy bókokat zengedezzen a maguk régi üzletéről!?

- Én kérdezek tőled: ki ez az ürge? Kétszer járt már itt, és - bár vásárolt - főleg felőled érdeklődött. Mit akar tőled?

- Nem tudom... Nem tudhatok mindent.

- Mindent nem, de ha vaj van a fejedem...

- Por, az van a fejemen. És huszonnégy órája sisak, a koszos svájci sapkámmal együtt. Láthatja.

- Andrei! Ne kertelj és ne beszélj mellé! Mondd meg, honnan ismered! Lupescunak hívják az ürgét. Bulboacăt és Strasbourgot emlegette; állítólag együtt voltatok ott a tavasszal. Ha igazat beszél, te Bessarábiában voltál, sőt Elzászban is jártál, holott mi végig Münchenben véltünk.

- ...

- Édes fiam, én harmincnyolc éve jöttem Bukarestbe. Kerültem a bajt, vitába nem keveredtem soha senkivel.

- Tagadhatatlan, hogy régi szép, hősies időket éltek meg anyámmal. Maguk szerencsés ördögök voltak. Lásza be, pont jókor születtek, kifogták az aranykort... Azóta enyhén szólva bonyolultabb lett az élet. Ráadásul kitört a háború... Legjobb lenne, ha visszatérnének Erdélybe...

- Légy szíves, ne beszélj félre! Magyarázattal tartozol, nekem legalábbis! Feleséged s gyermeked van - érettük még inkább felelős vagy! Egyébként... hova mennénk nélkületek? Élhető hely Bukarest; neked a legjobb! Te itt *cineva (valaki)* vagy. Nyugton hagynak a hátszágban, nem kell feltétlenül a vágóhídra masiroznod - a hegyen túl a te korosztályodnak nincs kegyelem, irány a harctér! Akarsz, nem akarsz, visznek, nincs menekvés... Ritka a kivételezés. Hallgass rám! Romániában, a mi szintünkön más szelek fújnak: pénzkérdés, hogy a magad ura vagy-e. Nincs az a behívó, ami alól te ne mentesülhetnél - feltéve, hogy nincs túlságosan befolyásos ellenséged vagy valami igazán nagyhatalmú rosszakaród. Azt hittem, sikerült életem terve, biztonságos révbe vezettelek. Számoltam vele: ha szorul is körülöttünk a hurok, te kiismerted mellettem a regáti *modust*, megtanultál *deszkurkálódni* ('feltalálni magad') bármiféle zavaros vagy akár veszélyes ügyletben is, holott...

Hirtelen berezdültek a földtől mintegy húsz centiméternyire lehúzott rolók – apa és fia az utcai ajtó felé fordultak. A bolt bejárati ajtaja előtt elegáns fekete férficipős láb topogott: látszott, ahogy lábujjhegyre állt. Csimpaszkodva a rácsokat feszegette, befele kémlelt volna a lemezlapok között, de amint hozzájuk ért, berezdült a teljes szerkezet. Túlságosan közel állt a vasredőnyhöz – megingott az utcai kíváncsiszkodó egyensúlya. Tehetetlenségében, s hogy el ne essék, hátrébb lépett. Bentről jól látszott, amint hirtelen megüresedett a küszöb, majd valaki kisméretű borítékot csúsztatott be az ajtó alatt. Laurenték végig mozdulatlanul figyeltek. Az öreg csak akkor csoszogott oda, hogy felvegye a rejtélyes postát, amikor nyilvánvaló lett: a kézbesítő beszállt a ház elé gördült kocsiba, és elhajtattott.

Andrei nagy lélegzetet vett, és felment az emeletre, az anyjához.

Kelt Bukarestben, 1940. november 22-én

ANDREI LAURENȚ Úr számára

HELYBEN, Nicolae Bălcescu u. 12. sz.

Ma harmadszorra kerestem, és hagytam ugyan néhány sort a nejménél és a művezetőnél is, hogy emberi módon beszélhessünk, mint ahogy én álltam mindig is rendelkezésére, ha kellett, valahányszor szüksége volt rám, és én mindig felmentettem. Most lehet, úgy véli, nincs már többé szüksége rám. Kérem, higgye el, épp az Ön részéről nem számítottam erre. Én mindig az embert szolgálom, és hiszek annak becsületében, akivel beszélgetek. Nem régebb, mint a minap megint csak én voltam az, aki – tudtán kívül – legalábbis megmentettem, merthogy... X úr a mozgósítástól hivatott, tudja, kiről beszélek, Önről kérdezett, mert olyan ügyekben hozzáértő emberekre van szüksége, mint amelyekkel az Ön irodája foglalkozik. És ki mentette ki? Ismét csak én, hogy aztán, amint most magához fordulnék, a képembe vágják, hogy nincs bent, amikor tudom, hogy igenis bejár az irodába.

Én nem haragszom, de könnyű dolgom volna, hogy csak két szót ejtsek el, és isten bizony nem tudom, mikor szabadulna, pont most, amikor az ezrednek szüksége van technikusokra. Nem fenyegetőzöm ezzel, de fáj, mert a teljes bizalmamat élvezte, és becsület szavában hittem. Egy dolgot kértem csupán, mert a szükség úgy hozta. Megháláltam volna, mert én soha senkiből nem űzök csúfot. Komolyan megígérte, becsületszóra, Stras-

bourgban is, Bulboacăben is. Covaci, mikor összefutottam vele a kaszárnyában, azt mondta, minden el van rendezve, erre most, mikor magát keresem, hűlt helyét találok.

Ha kértem, nyilván nem várom el ingyen, váltót adok, tiszt vagyok, s tudja jól, nem az az ember vagyok, aki kompromittálná magát. Ha a nevemet adtam valamihez, sosem csalódott senki az aláírásomban. Nálam ez a dolog életbevágó, annál is inkább, mert mint azt esetleg tudja, az októberi zsoldból egy banit sem kaptam, lefoglalta a hivatalban kötött kölcsön. Mert ha kézhez kaptam volna, bizony nem untatnám, habár megígérte nekem.

Engem többet nem lát, mert nem értem, mindazok után, amit Önért és a többiekért tettem, hogy képes bujkálni előlem. Mindenki emberként viselkedett velem, csak Ön nem. Én nem haragszom magára, de ne feledje, hogy tudom, mit kell tennem. Egyszerűen nem fogok senkit sem ismerni. És akkor, meg vagyok győződve róla, fog még engem keresni, én pedig biztos nem leszek majd elérhető. S akkor majd minden napvilágra kerül. Kíváncsi vagyok, ki fogja majd akkor kihúzni a csávából. Ismétlem, ezt akarom tudni.

A magam részéről holnap 12 és 1 között ott leszek a Brătianu bulvárd Wilson kávézójában, várom, és még egyszer, délután 5-kor, ugyanott, mert mindenek ellenére még mindig hiszem, hogy bizonyos események következtében nem találkozhattunk. Ha nem jön el, mindent értek, és higgye el, soha többé semmivel sem fogom keresni, de tényleg semmivel.

Megkérem, telefonálja meg Covaci-nak is, hol várom magukat holnap.

Maradok tisztelettel: Ovidiu Lupescu

Laurenț Béla többször megtapogatta a levelet a zsebében – gondolkozott, mikor adja majd át. Joggatlanul olvasta el, magyarázattal tartozik.

Negyed óra múlva, amikor a fiatal férfi aláereszkedett a csigalépcsőn, remegő kézzel nyújtotta át neki a roló alatt becsúsztatott levelet.

- Békeidőben jót röhögtem volna ezen a szeméten.

Andrei ismerhette a kézírást, mert fel sem bontotta a borítékot – egyetlen mozdulattal gombóccá gyúrta, és zsebre vágta.

- Ha egy sör vagy fröccs mellett olvasod fel ezt nekem – folytatta az apja -, rábólintok: rendben, húzzuk ki a csávából a szerencsétlent.

Megkérdeztem volna tőled, pontosan mennyit kér, és folyósítottam volna az összeg felét! De a mostani körülményeink között... Mit képzels?! Hogy merészel zsarolni téged ez az ember?!

- Ááá! Nem kell felvenni.

- Mi van, ha...?

- Ugyan...

- És mi lesz, ha „elejt egy szót”? Ezen nem gondolkoztál? Ha emiatt besoroznak?! Kimasírozol a frontra?!

- Ó, dehogy!

- A technikus-szükséglet felemlegetése erős húzás, fiam. Ez a Lupescu kinyírat, ha akar.

Jó technikusra a világ összes hadseregében szükség van... Ez tény.

- Pillanatnyilag frusztrált a kapitány úr, hát csahol... Nem harapós az ilyen kutya fajta. Ne izgassa magát miatta.

- Ki az a bizonyos X úr, akiről azt állítja, hogy komolyan érdeklődött felőled?

- Nem tudom, de nem is érdekel. Manapság rengeteg X fajta úr él és ügyeskedik. Sokan lapulnak közülük a toborzó irodákban, mert ott nem süvitenek golyók, onnan harcba sem küldik őket. Ezek az alakok kizárólag kártyapartnereik ellen lendülnek csatába. Mennem kell – vetett gyors pillantást a faliórára. Keze már a hátsó kijárat ajtó kilincsén volt, amikor újra kérdőre vonta az apja: – Ezek szerint te tényleg voltál Bulboacăben?! És Strasbourgban is?!

- Igen.

- Mi okból?

- Kiküldetésben.

- Miféle missziók voltak azok?!

- ...

- Válaszolj! Kérlek!

- ...

- Ki veled?

- Nem tehetem, bizalmi megbízások voltak.

- Anyád... A feleséged... Mi mindannyian Münchenben tudtunk téged... Oda írtunk neked, és te onnan válaszoltál nekünk! Rendszeresen ugyanazon postahivatal pecsétjével kaptuk kézhez küldeményeidet. Esküdni mernék, hogy a kézírásod...

- *Via München* leveleztünk, apa.

- Bevetettek?
- ...
- Fegyvert fogtál?
- Nézőpont kérdése, mit nevezünk... finommechanikai bravúrnak. A németek erősek ebben. Technika minden... Nyugodjék meg, a szakmában maradtam – fogta suttogóra a szót Andrei.

- Milyen szakmában? Több ezer kilométerre voltál a müncheni műszercsarnoktól, ahova tudomásunk szerint praktikumra küldtek...

- Műszerek között voltam, apám. Maradjunk ennyiben. Az átadásoknál hasznosítottak, amikor a szovjetek ki-, a németek pedig bevonultak. Tolmácsoltam, fordítottam...

- Bessarábiában, elhiszem. De Elzászban? Ne mondd, hogy a te *hochdeutsch*-odra várt ott mindenki...

- Lupescuval együtt terepeztünk Bulboacăben. És ugyanabban a kaszárnyában voltunk Strasbourgban. Szinte bezárva, mert a várost előzőleg kiürítették a franciák. Nekünk az volt a dolgunk, hogy júniusra – akkorra időzítették a Wehrmacht bevonulását – kész legyen az új technikai infrastruktúra.

- A kapitány őurasága ugyancsak *fritz*eknek dolgozott? – ironizált Laurent Béla.

Fia helyeslően bólintott:

- Miközben főleg kártyázott. Folyamatosan, nagy tétekben veszített. Mindig többet, mint amennyit megengedhetett volna magának – szakadoztak fel Andreiből a részletek. – Covaci-csal kénytelen-kelletlen kölcsönöztünk neki. Az elején még hálálkodott, apró szívességekkel viszonzta szolgáltatásainkat – például több cigarettához juttatott bennünket –, aztán egyre változatosabb módszerekkel pumpolt, és egyre nagyobb összegekre tartott igényt. Hol fenyegetőzött, hol aláztatosan kunyerált. Mind több pénz kellett neki, mi pedig egy idő után már tényleg nem győztük. Féltünk tőle, nagyon. Sokat tanakodtunk, mitévők lehetünk. ...Végül megállapodtunk: mindketten visszafogtuk, egy idő óta pedig – mondhatni – sikerrel halogatjuk az „adományozást”, bár nyíltan soha nem merésztük megtagadni. Azóta is ehhez tartjuk magunkat.

- Szerencsétek, hogy nem talált rajtatok fogást.

- Ki tudhatja azt... Bárhova megyek, követnek. Újdonság csupán az, hogy mindannyiukat beemelték a *spektrumba* – lám, eljutott magukhoz

Lupescu, a feleségemnél gyakorta levizitel, és kitartóan zaklatja a művezetőmet is. A légionáriusoknál ugyancsak lehet embere: jelezték neki, hogy lejárt a *siktám* (váltásom), különben honnan tudta volna, hogy ide jöttem? A ffenébe! Mindenesetre, anyát ne engedje sehova. Maradjanak itthon, biztonságban.

- Csak a templomig ment hajnalban.
- Egyelőre ne menjen oda se!
- Ne kiabálj velem, fiam! Az imádkozás nem árt.
- Kinek igen, kinek nem – röhögött fel keserűen Andrei. – Képzelve,

Lupescu legutóbb olyan fényképeket lobogtatott nekem, amiken egyedül én állok a *Calea Victorieien* térdeplő tömegben. Emlékszik, amikor Bukovinát siratta az ország? Akkor, a román nemzeti gyász pillanataiban kapott lencsevégre. Szerinte megbecstelenítettem a közös, népi imádkozást.

- Akadályoztad a forgalmat?
- Dehogya. Akkor is épp a minisztériumba igyekeztem, de ki kellett szálljak a kocsiból, lépésben sem haladhattunk tovább, mert míg a szem ellátott, ezrek térdepeltek a *bulevárdokon* s végig a környező utcákban. Emelvényeikről előimádkoztak, és füstöltek nagy erővel a muftik; refrénben zokogott, morgott utánuk a környék. Térdeltem volna én is le?! Minek járjak kanosszát?! Gondoltam, Bukovina nem az én ügyem – engem a szabadalmunk foglalkoztatott.

- Covaci-ot mivel fogja?
- Nem mindegy?! Lupescu úr őkegyelme jelent rólam a belügynek. Talán az SS-nek is... Akármikor közellenségnek nyilváníthatnak a románok... Besorozhatnak... Börtönre ítélnének... Mert úgymond meggyaláztam nemzeti érzelmeiket. Ennek ellenére sem vagyok hajlandó tovább tejelni neki, inkább kivárok. Változik a világ; hátha ártalmatlanná satnyul.

Mosolyogni próbált, de remegtek arcizmai.

- Na, csók! – intett, mielőtt a hátsó ajtó elnyelte volna.
- Andrei! – kiáltott utána az apja –, feltétlenül telefonálj Covaci-nak! Holnap déltájt és délután 5 körül is, kerüljétek a Wilsont és környékét!